

עין משפט נר מצוה

- ↑ מ"י פ"ג מהלכות ערכין הלכה ה':
- ↑ מ"י פ"י מהלכות שגגות הלכה י':
- ↑ מ"י פ"ה מהלכות מוסקין ספרה הלכה ט':
- ↑ מ"י פ"ד מהלכות עדות הלכה כ טוש"ע ח"מ סי' לג סעיף ג':
- ↑ מ"י מ"י שם טור וט"ע ח"מ סימן לה סעיף ג':

תורה אור השלם

1. ואם מך הוא מערפך והעמידו לפני הבהן והעריך אתו והבהן על פי אשר תשיג יד הנהר יגריכנו הבהן:

- ואם לך הוא ואין ידו משנת ולקח כבש אחד אמש לתנופה לכפר עליו וישור סילת אחד בלול בשמן למנוח ולג שמן: וקרא יד כא
- זאת תורת אשר ידו נגד פצעת אשר לא תשיג ידו יורה: וקרא יד לב
- ונפש כי תחטא וישועה קול אלה והוא עד או ראה או ידע אם לוא יגיד ונשא עונו:

וקרא ה

שינויי נוסחאות

אל קמיל כדתניא לפי (ש"ס), [ג] מיתב אמר נתחק (ש"ס), [ג] אולנין הכא גמרי ניוול בחר חיובא דגברא קמיל(ש"ס), [ג] יג צ"כ ה"ג בחר חיובא דגברא אולנין, [ס] והשעיר או עשיר (ש"ס), [ז] אומר אפילו עני (ש"ס), [ז] ירנאו וסביתו כח (ש"ס), [ח] הנהיר והירי ידי משנת עשיר (ש"ס), [ט] תשיג יד הנהר ר' יהודה (ש"ס), [י] סבר דבר מוכרי מעבדו עשיר ודמור' (כ) שהרי (ש"ס), [יא] עני והוא למעוטי (ש"ס), [יב] ואין שיטת הש"ס כן (ש"ס), [יג] מיתב כלום נתחק (ש"ס), [יד] בקיבן רש"י, [טו] וכפר הבהן על המטרה רש"י, [טז] נלאו ואי טעמא (ש"ס), [יז] ק"כ ערך, [יח] ל"ל ובפסחים דף נט, [יט] דמיר אמריי כסס (ש"ס), [כ] מעכבא אלמא דוכילן מעכבין וי"ל דאע"ג דהטאת ועולה מעבדו ויהי הא לא מכשיר כי אם אשם דהא ודלי ונסית וי"ל מקומה לעילן (ש"ס), [כא] תלשס ועשה, [כב] עמי מיר ואל (ש"ס), [כג] בקיבן (ש"ס), [כד] י"ל אלל אלא אשם שהרי (ש"ס), [כה] אבל מפני שאשם אין לו, [כז] תמלוע שיהי מוין על הכסות (ש"ס), [כח] כדפרייך לך עשה, [כט] עמי מיר ואל (ש"ס), [ל] בקיבן (ש"ס), [לא] י"ל אלל עשירין אם העשירי הכס עניו למע לו סי', [לב] כסס פ"י ופיין כדף יח, [לג] ד"ה לא לריכא מ"ש הכסן עניו (ש"ס), [לד] כלס וי"מ דק"ל (ש"ס),

שיטה מקובצת

ת"ל **אם דל** הוא. גיב הקשה ה'י' אלחנן ודבשמעתא בתרייתא דכריותות (ש"ס). דריש מהאי (קרא) דרשא אתריתא, דרריש התם ואם דל הוא ואין ידו משנת מצורע עשיר דהביא קרבן עני הוא דלא יביא אבל טטמא וכו', וקסא דריש מוכתיב (ואם דל הוא) כשהוא דל דוקא מביא קרבן דלות ולא עשיר מביא קרבן דלות, וי"ל דשקולין הן ויבואו שניהם. תוספי הרא"ש ד"ל:

יו:

לפי שמצינו בערכין, תימה בלאו [טו] הני טעמא דמצינו בערכין הל"ל גבי מלורע דעני שאמר קרבן מלורע עלי נותן ערך עני מריבוא לאין ידו משגת לרבות את הנודר כדדריש לעיל ויש לומר דמכל מקום **אי** לא אשכחן בערכין כה"ג לא הוה לן למידרש עני שהעריך את העשיר מריבוא דקרא אס אין ידו

משגת: **הבא** גמי בחר חיובא דגברא [אולנין] קמ"ל^[פ]. והקשה רבינו אלחנן כיוון דלמריי גמי אליבא דרבי מלורע עני שמדירו עשיר אולנין בחר חיובא דגברא אי לאו מיעוטא דקרא אס כן בערכין גמי נימא כן דלס אמר עני ערכי עלי ושמע עשיר ואמר מה שאמר זה עלי נותן ערך עני כיון דלאן ללו מקרא למעט בחר אולנין בחר חיובא דגברא דהס ומירך רבינו אלחנן דשאני גבי מלורע דאית לן למימר דלולנין בחר חיובא דגברא אי לאו קרא דממעט ליה כיון שאינו נודר אלא קרבן המלורע דוקא אכל גבי ערכין דלמר דעשיר מה שאמר זה העני עלי פשיטא (דלא) אולנין בחר חיובא דגברא שרי אס לא היה העני חייב כלום אלא שאמר העשיר ערך פלוני עלי היה נותן ערך עשיר וכל שכן אס נמחייב [ו] (קרבן) אין לנו לגרעו לעשיר ליתן ערך עני: **רבי** יהודה סבר דבר המכשירו ומאי ניהו אשם. וז"ת האמר לקמן פ"ר האומר משקלי עלי (דף כא). [יח] (וצפרק שלישי דמיר) [יז] (דף יט) כסס שחטאתו ואשמו מעכבת כן עולמו מעכבת [כ] חטאת ועולה הא לא מכשיר כי אם אשם וי"ל דהא ודאי כולוה מעבדי ללכול נקדשים דהא בנחטאת שייכא ביה כפרה יותר מלסס [כג] שהרי אסס אין כל עיקרו אלא להכשיר את המלורע [כז] שהוא מוין עליו [ועלן] הצהונות ממס האשס לכך קרי ליה דצר המכשירו:

אבל בקרבנות [בז'] אשם. מת. אין לפרש לא בערכין אס מעריכו הכסן כשהוא עני ימתין עד שימות אציו שהיה עשיר ויתן ערך עשיר דהא אמר במוספתא דערבי^[ז] עני שהעריך עממו אין אומרים ^{דז}לו יעשה מלאכה ויציא ערך עשיר אלא מוטב שיציא ערך עני [ח] ואל יציא ערך עשיר לאחר זמן אלמא משמע שאין ממתינין אלא הכי פירושו אפילו מת אציו שהיה גוסס כדמוקי לה בגמ'^[טו] דקרבן מלורע אס היה אציו גוסס בשעת הבאת חטאת וקודם שהספיק להציא קרבנות מת אציו הכסן דעניו למע סלע ועד לא גמר למע סלע מת אציו והעשיר נותן ערך עשיר אך קשה מהי האל דפרייך בגמ' פשיטא והא הרבה אמא לאשמעינן שאס מת אציו קודם שהספיק להציא קרבנותיו והעשיר אין להקדש בזה כלום [טז] ויש לומר דקאי אמילתיה דרבי יהודה דלמר עני והעשיר וחור והעני נותן ערך עשיר אבל בקרבנות מת אציו כגון שהיה גוסס כדמוקי ליה כגון שהיה מתחלה עשיר והעני ועמה קרוב הוא להיות עשיר מירושת אציו

תורה זו של דלות ואף על פי שהשיגה ידו אחר כך: **דבר הפגשתי**. דלכסי משמע אשר לא תשיג ידו בשעת טהרה תחא לו מרת עניות וטהרה זהו אשם המכשירו לצא במקדש ולאכול נקדשים שמדס האשס הוא נותן על צהונות ומנוך אונים: כפריין גורמין לו טהרה שכל זמן שאינו מציא כפריין אינו יכול לללל: **לרבי כדאיו ליש כו'**. כדדרשינן לעיל: סומא פסול לעדות דבעינן או ראה [ויקרא ה:]:

השג יד פרק רביעי ערכין

ומשני **הא** אמלורע עני ומדירו עני וחדא למעוטי מלורע עשיר ומדירו עני. כלומר ודאי חדא מהנך מילי דמתני' דהיינו הך דקמתי אס היה מלורע עני מציא קרבן עני ודאי במדירו עני קמיירי וכדלוקימנא [ע"ה] ומאיךך מילתא נפקא לן דבקרבנות אינו כן דקמתי אס היה מלורע עשיר מציא קרבן עשיר ואע"ג דמדירו עני והיינו למעוטי מדיר מדין ערכין דלא אולנין בחר נודר: ס"ד **אמינא** כו'. כלומר ואליטריך לאשמעינן אכל בקרבנות אינו כן לאשמעינן דהיכא דמלורע עשיר ומדירו עני מציא קרבן עשיר דסד"א הוואל ואיתרבי נודר מואין ידו משגת ^א דחסרחתמנא עליה כי הוי איהו עני ומלורע עני אחרבי גמי אפילו היכא דמלורע עשיר הוואל והוא עני קמ"ל. לי נראה ועיקר דה"ג אס כן מאי אכל בקרבנות אינו כן אחרא אלמלורע עשיר ומדירו עני [ל] סד"א כו' ואני שמעמיה כמות שהיא כמותא כפסריס ופירושה כמו שפירשסמיה ואין [יז] כן שיטת הש"ס: **יוול אף זה** עני שאמר קרבן מלורע עשיר זה עלי: אס דל הוא. חס רחמנא עליה ולא על מדירו: **ולרבי דלמר אף בערכין** כן. דאי הוי עשיר מחייב ערך ואמר עני מה שאמר זה עלי נותן ערך עשיר אלמא בחר חיובא דגברא דנעריך אולנין היכא דהוא חייב [יז] כלום דומיא דמלורע והא דמלורע עשיר ומדירו עני לא דריכא למעוטי דמערבין נפקא לן דמיימתי בעשירות: **למעוטי מלורע עני ומדירו עשיר**. דמיימתי בעשירות ולרבנן לא אלטריך למעוטי דהוואל דבערכין אולנין בחר נודר במלורע גמי אולנין בחר נודר אכל לרבי אלטריך להכי: **בתנא' ה** **עני** **והעשיר**. קודם נמיניה או עשיר והעני קודם נמיניה נותן ערך עשיר: **אכל בקרבנות אינו כן**. שאס היה מלורע עשיר והעני או עני והעשיר הכל הולך אחר הבאת קרבנותיו כדלמר בצרייתא בגמ' מלורע שהציא קרבנותיו כו' טעמא דליקבע יד בקרא למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה אכל מדגרי כולן נלמד דבחר הבאת קרבנותיו אולנין: **אפי' מס אציו כו'**. אלעריכן קאי ומלתא בצפיי בעניות: **היא**. אפי' מת אציו של מעריך זה בשעה שהסכן מעריכו והניח לו ריבוא מנה או ספייתכו כו'. ובגמ' ^א מפרש לה:

גב' עשיר והעני אשר פשיג יד הנודר. דמשמע בחר שעת נדר אולנין: **שהציא קרבנותיו**. קלמ קרבנותיו: **הכל הולך אחר חטאת**. אס היה חטאת בצמהה בעשירות מציא גמי עולת בצמהה ואס הביא חטאת העוף בעניות אע"פ שהעשיר מציא גמי עולה בעניות: **היא לפורין**. שמי לפורין חיות שהוא מציא ללוויר הזזה קודם תגלחת אס בשעה שהזו עליו הוי עני מציא בעניות קרבנותיו ואס צלוחתה שעה היה עשיר מציא כל קרבנותיו בעשירות: **מקרא אחד דרשו**. דגזירת הכתוב היא: **דצר המכפר**. דהכי כתיב במלורע עני (ויקרא יד) וכפר [טז] עליו הסכן וסמכין ליה האי קרא דזאת תורת אשר צו נגע זכרתי וגו' דמשמע אשר לא תשיג ידו בשעת כפרה יחא לו מרת דלכסי משמע אשר לא תשיג ידו בשעת טהרה תחא לו מרת עניות וטהרה זהו אשם האשס הוא נותן על צהונות ומנוך אונים: כפריין גורמין לו טהרה שכל זמן שאינו מציא כפריין אינו יכול לללל: **לרבי כדאיו ליש כו'**. כדדרשינן לעיל: סומא פסול לעדות דבעינן או ראה [ויקרא ה:]: **ואח"כ**

מדיין: **ול' דלמר [אומר אני אף בערכין בן]**. דומיא דהרי שאמר קרבנו [של מצורע זה עליו] דאולנין בחר מצורע הכי נמי אמר ר' בערכין הרי שאמר [אחד] ערכי עלי ושמע זה ואמר מה שהעריך זה [על עצמו] עלי אני אתן כשכילוי אם היה נודר עשיר צריך ליתן ערך עשיר ואע"פ שהמירר הוא עני אלמא אולנין גמי בערכין בחר השג יד דנידר לטעמא דרבי: הא מצורע עשיר ומדירו עני לא צריך קרא הוא למעוטי שהרי ממתני' למדנו דאולנין בחר חיובא דגברא דנידר: אלא הוא **לרבי למקוטי מאי למקוטי** **מצורע עני ומדירו עשיר**. דאולנין בחר מדירו ומייתי בעשירות דהא כתיב הוא דעליה [דיריה] חס רחמנא ולא אמריר: **סד"א הוואל ואמר רבי** בחר **חיובא דגברא** אולנין. היכא דנידר בר חיובא כגון עשיר שאמר ערכי עלי דהנידר בר חיובא הוא [אולנין בחר נידר]: **הבא** גמי. כיון דמצורע בר חיובא הוא לילוי בתריה והרי הוא עני ולייתי מדירו בדלות: **קמ"ל הוא**. הוא דמייתי בדלות אבל אי מדירו הוא עשיר מייתי בעשירות דכתיב כאשר תשיג יד הנודר והרי הוא משיג: **בתנא' זה** עני [בשעה שהעריך ולא הספיק ליתן עד שהעשיר או עשיר והעני נותן ערך עשיר]. בגמ' מפרש [ל] טטמא וטעמא דר' יהודה [נמן]: **אשר תשיג ידו**. משמע דבחר נמינח יד אולנין [ולא בשעת נדר והשתא הוי עשיר]: **על פי אשר תשיג יד הנודר**. משמע בחר פה אולנין היינו בשעת הנדר: **עד שיהא במכותו [מתחלתו ועד סופו]** אבל אם העשיר בייתם נותן ערך עשיר: **ואם דל הוא דכתיב במצורע: שהביא קרבנותיו**. אחד מקרבנותיו כשהיה עני והעשיר קודם שהביא האחרים: [או הביא אחר כשהוא עשיר והעני הכל הולך אחר חטאת]. שאם הביא חטאת תעוף בדלות אע"ג דהעשיר מייתי גמי עולת תעוף בדלות או אם הביא חטאת בהמה בעשירות אע"ג דשוב העשיר יביא חטאתו והכל הולך אחרייו: **דבר המכשירו**. בקרישים ולהחזיר לאכול [ז] היינו אשם: **תגורם לו בטהרה ומאי**. ניהו **צפריין**. דכתיב ולקח למטהר וגו': **ואלא** הוואל דלא דרשינן [ואם דל הוא] עד שיהא בדלות מתחלתו ועד סופו: **[ואלא]** **הוא**. דאם דל הוא במצורע למע לי: **לרבי כדאית ליה**. כדאמרין לעיל לרבי למעוטי מצורע עני ומדירו עשיר ולרבנן למעוטי מצורע עשיר ומדירו עני: **אלא** **מפתח**. לרבי יהודה דרייש ואם כן הוא עד שיהא במכותו כו' חבי גמי כו': [וואו עדי]. עד שיהא כשר: **שפוי**. כן דעת:

^[פ] נראה דל"ל ומפרש בגמלא טעמא דמ"ק וטעמא דר"י נמ. צו כמ"י: **ולחזור לאלהא**.

מסורת הש"ס

א [כ"מ קיד, א] ג. נדה ע. נגעים פ"ד משנה י"א כרימות ט, ג. א [כרימות ט, ד] נדה ע. נגעים פ"ד מ"א כרימות ט, ג. כ"ב קמת. ע"ש, א [ויקרא יד, א] [לקמן יט].

מוסף רש"י

עד שיהא במכותו מתחילתו ועד סופו. שאס העריך עממו עני והעשיר קודם שהעריס כסן, אינו נידון כהשגת יד אלא טמן ערך עשיר [ב"מ קיד]. מצורע שהביא קרבנותיו. אחד מקרבנותיו, עני והעשיר. עד שלא הספיק להציא את טלו [דח ע.]. הכל הולך אחר חטאת. אס הציא חטאת בדלות מקריב גמי עולמו בדלות, ואס בעשירות מקריב גמי עולה בעשירות (ש"ס). **אחר אשם**. אס כסהקריב אשמו היה עשיר יקריב את האחרים בעשירות (ש"ס). **אחר צפריים**. שמי כפריס חיות טהורות שהיה כסן מטהר כסס את המלרע שצנע ימים קודם תגלחתו, ולא קרבן הן וסוית בעשיר ונעני ואס צלוחת שעה היה עשיר מציא כל קרבנותיו בעשירות (ש"ס). **אשר לא תשיג ידו** בטהרה. בשעת טהרות, יחא בעניות אע"פ שהעשיר (כריותות ט, דב המכפר. האל טהרתו דבר המכפר חטאו, דמל י' דכריס נענסי בלון (ש"ס). **דבר המכשירו**. אסס שמדמו נותקין על כסותיו מכשירו נקדשים (ש"ס). **הגורם לו טהרה**. לפריין גורמין לו חטאת טהרה, שמדס הלפור מוין עליו (כריותות ט, דבעשיר חתנו. ועשה פסול דעולמו כרך דלמריין כסגדריס [כז]: בקרן זה נזכר (ושב"ס ב"ב עכב). ונתהדרס. מתמת מול, הייט גמי נשטסה, דמרס דומיא דשופט, אי"צ נשחמק מתמת מולי וטהרה אמריה מפייה ולא מפי כתמס, ואלאש נכאש בעיני עקרי, דלי כנשחמק מיירי פשיטא כיון דלמי יוכל להעיד כפיו כיון עדותו עדות אלו הוא ליה למימניה כהדי הך שיעולין להעיד אלא כשסולין מתמת דבר אחר, ויחא ללו פסול עדות אית ביה אלא שאין צו כס להעיד (ש"ס). **פתוח**. עיניו פקוקות שהאס יפס (ש"ס). **שפוי**. סלס (ש"ס).

רבינו גרשום

לעולם בקרבנות אולנין בחר נידר דהיינו מצורע וחדא **אמצורע** עני וכו' תרווי מעוטי כתיבי בקרא הוא ואין ידו משנת חד אחד אמצורע עני ומדירו עני דמיימתי מדירו בדלות כדאמרין ואין ידו משנת לרבות את הנודר ואכתי מהכא לא ליפנין אבל בקרבנות אינו כן דכיוין דמדירו גמי עני הוא אף על גב דמיימתי בדלות לא ידעינן אי אולנין בחר נידר או בחר מדיר אלא מהכא ליפנין דבקרבנות אינו כן [דחורא] דכתיב ואם דל הוא הוא המצורע מייתי בדלות למעוטי מצורע עשיר ומדירו עני דהמדיר לא מייתי בדלות אלא בעשירות והיינו אבל בקרבנות אינו כן אלא תלינן השג יד בנידר במצורע. דסד"א הוואל ואיתרבי מדיר לקרבן מצורע עני מואין ידו משנת [לאיתוימי בדלות הנודר] איתרבי גמי השתא ואע"ג דהמצורע הוא עשיר הוואל והמדיר הוא עני דלייתו [נמן] בדלות קמ"ל הוא דבדלות דמצורע תלינן כדתיא לפי שמצינו כו': **[ויבול אף זה** כן, מן שאמר קרבנו של מצורע עשיר זה עלי והוא עני שיבא בדלות **ת"ל אם דל הוא** למעוטי

מסורת הש"ס

(א) שבונוט לה. ונאס אימא ראה
 קיעה; (ב) קדושין עא; שבונוט
 לל. לו; גיטין כח. (ג) קדושין מח;
 שבונוט. ד"מ עב. קיד; (ד) לקמן
 נב. (ה) לקמן דל. (ו) לעיל ד;
 ד"מ קיד. (ז) ברכות כו; וש"ל;
 (ח) ויקרא כו, (ט) ויקרא כז;
 (י) שייך לעיל, (יא) ע"י לקמן דל.
 וע"י תי"ט שמונה ב ד"ה רבי
 יצחק

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה לימא וכו' דשנת
עשרים:

מוסף רש"י

[illegible]

שינויי נוסחאות

[illegible]

רבינו גרשום

[illegible][illegible]

(א) וכן פירש"י צד"ה שנה יתירי.

ואח"כ מסה בסוף קודם שצא לנ"ד להעיד: מואב. משה.
יכול יהו חייבין. העדים קרובן שצוות העדות אם לא העדות;
והרי לא ייחד עדיו. שהרי השביע את כולן: יכול אפי' אמר כל
מי. שידוע עדות אני משביע לא יהו חייבין: ס"ל והוא עד והרי
יחיד עדיו. שהרי לא השביע אלף
עדיו: עשיר הוא. ואמאי אין להקדש
כלום בהן: מניה. שעדיין לא מת
אצלו אבל עמיד הוא להניח לו:
פשיעא. דהא לית ליה: כשהיה אצלו
גוסס. בשעה שהסכן מעריכו:
נפשיסא. ספיקמו וסוכרת ציד אחריס
אשויסו בהם כלום אלף שכרה והיינו
ריבוא דקמני במתני: הא מני ר"א
היא. דאמר לקמן בפ' שום היתומים

(דף כג:) ג' ערצין חס היה חמר
 נותן לו הכהן חמורו ואינו נוטלה
 להקדש: אמרו. למד בקר דהיא
 פרנסתו: **במתני'** ילד. מנן כ'
 ועד בן ששים דהוי ערכו ג' שקלים:
הערצין נעערך. ולא אזלינן בקצב
 הערך בחר מעריך: **גמ'** אסה
 היקשה דמיס **ערצין**. צפ"ק (עלי
 ד) דלמרינן נדר עברך נפשות וייקרב
 [ח] נדר היינו דמיס עברך היינו ערצין:
 היקישן הכתוב להני תרי מיני:
מרגלים לקלים. דלזלינן במרגלות
 בחר קלים דכתיב עברכין [שם] ונתן את
 הערך ביום ההוא ודרשינן לקמן (דף
 מד.) שלא ישהה מרגלות לקלים עני
 שהערץ עממו וצא כהן להעריכו ויש
 לו מרגלות שיה' סלעים אין אומרים
 אם משהין אותה עד שיעולה לכרך
 שיש שם עשיר והוא יקנה ב' סלעים
 הילכך ג' סלעים יש לו וימן ערך שלם
 אין אומרים ש' ואין להקדש אלא
 מקומו ושמעו וזה"ש דמיס אם אמר
 למי מרגלות זו עלי אין שמין אותה
 דפי מכר הכריס אלא לפי מכר אותה
 שעה ואותו מקום: ולידון כצדודו.

שם העריך דבר שהשמה תהיה
 זו כגון שאמר ערך ראשי עלי נותן
 ערך שלם דכתיב גבי ערכין בערכין
 נפשות דבחר נפש אזלינן: שטן
כשעת נתינה. בדדמוס שיטא לן
 דיהיב כשעת נתינה ולא כשעת נדר
 דהא כעבד טו צדוק שמין אותו ואס
 אמר דמי עלי בתשרי ויבנין בא לב"ד
 ומה יודע מה היה שזה כשעת נדר
 שעת נתינה היינו שעה שהוא בא
 לב"ד: **ל'ד**: ש"ל בערך קיום. דמשמע
 ערכין כשעת ערך שם העריך ע"מ
 בן ששים ונעשה יותר על ששים נותן
 ערך גדול ולא ערך זקן: **בתני**
יוס שלשים כלמטה. ואס אמר ערך
 פלוגי קטן על ואותו קטן היה צ"א
 יוס בן ע"ל כלמטה ולא היה כ"ס
 וז"ל ערך לפחות מנחם דהייב כתיב כ"ס
 ואס מנחם חדש וגו': **ומעלה**. משמע
 ששלמה שנת ששים וא"ו הוא נידון
 כוקן אבל בשנת ששים נידון כילד:
 הן אס עשינו. בתמיה. כלומר וכי
 כן הוא אס עשינו שנת ששים כלמטה
 להחמיר ערך גדול יס: לו לפחות
 מנחם ששים: סלעים וליותר על בן

ששים אין ערך אלא ט"ו סלעים: להקל. דערך [יותם] ע"ל בן כ' ויתר גדול
הוא מפחות מכן עשרים וכן בבן חמש דרכתיב בקראי ^ו: ר"א אומר.
לעולם שנת חמש ושנת עשרים ושנת חמש כלמטה שש שששש
במיתותיהן: שנה ויטרי קציה. דמאי' למחבז ואם מכן ה' שנים ועד כ' כ
יומא ממני. דהדמריך קריא' למילף שנת ^ו: עשרים כלמטה דלא כ' כ
בן עשרים ויקרא ^{מן} ממילא ידענא דשנת עשרים בכלל והיינו כלמא

מביא עשיר: **אלא אפילו** מת אבן בשעה שהוא חייב להביא קרבן והניח לו ריבוא וזו בריבואות שכירות **אין להקדש** [בתוך כלום ומביא קרבן עני: מאי שנא בקרבנות דאין עני והעשיר דנותן ערך עשיר משום דבקרבנות כתיב אשר אל תשיג ידו בטרתהו אי משיג (אע"פ) כתיב כתיב פסא אשר תשיג ידו הגדור יתרענו בהכחן אביתו שמשגיח את ערך עשיר והוא שהא (אפילו) מרגילות לקליין לו הגי מילי כי לית לאי חילא כי את לית מדי יומין ימחין ואת קרבן עשיר הוא. אמאי מביא קרבן עני: **אימא מניה** לו. כלומר לא חימא מנה והניח לו [ולן] פשיטא. אשין להקדש משום שעריין לא הגיע לדדו: [פחו דרמיא] רובו נוססין למיתה. ועשר ושא מביא: [מקדשת] מותרת. [חיתרות] מנחית שכן או שלש: שכירות אפילו.

השג יד פרק רביעי ערכין

אצוי אפי' הכי אין להקדש צהן כלום ופריך בגמ' פשיטא דלחן להקדש צהן כלום כיון שלא היה לו אותו ממון מעולם: **ע**ד ש"א נעשה חתנו ונעשה חתנו (ונעשה חתנו) ואח"כ מתה בתו בשבת. מיידי בשאין צנים לצמו כיון דמוקמי' ליה הכא כר"י דלית ליה לר"י

(סנהדרין מ:). היה חתנו ומתה במו
 אם יש לה בנים הימנו הרי זה קרוב
 אבל אם אין לו בנים אין זה קרוב:
ואלא והוא א"ל רבני בדיאת היה
 ור'בנן בדיאת אהו. וקאשאי
 לרבי מאי דרשי רבנן טו (הכא הוא)
 ואם נח הוא מערכך ושמה יש דרשא
 בשום מקום טו. **מלא** הוא דהכא
 ודרשי ליה: **מלא** צריכא שהיה
 אביו גוסס ב'. פירש בקוננו' אבל
 בערכין דעת הכהן תלוי רחמנא
 ואי חזי דלציו גוסס אינו מעריכו
 עד שימות אציו ולא נהירא דלקמן
 אמרינן אין טו בקדשא אלא מקומו
 ושעתו ובסמוך נמי מיימי לה אמת
 הקשת דמים לערכין ומרגלית לקלים
 פירוש עני שהעריך עצמו ויש לו
 מרגלית שאינה שזה עכשיו כי אם כ'
 סלעים אין חומרים נמתיק עד שיבא
 יום השוק ותעלה לנ' סלעים אלא
 שמין אומת כמו שהיה עכשיו ולא
 יתן כ"א כ'. סלעים א"ל למה אנו
 צריכין להמתין עד שימות אציו לכן
 נראה לרבי דלא קאי אבל בקרבנות
 אינו כן אמת אציו אלא האל דלעיל
 קאי וסוף מילתא דר' יהודה היא
 והא דמפרש אה"כ אפי' מת אציו
 והניח לו כו' מילתא דרבי נפשה היא
 וקרבנות וערכין שזין זו:

שירת בשעת נתינה. פ"י רש"י
נצדמים פשיטא ל"ה ליה דהייב
כשעת נתינה ולא כשעת הנדר דלא
כעצד צוקן שמין אותו ואם אמר
דמי עלי כשערי ובינין צא לנ"ד מי
יודע מה היה שזה כשעת הנדר ושעת
נתינה היינו [שעה] שהוא צא לנ"ד
לשון רש"י ותימה מאי סברא הוא
זה דלמה יש לנו לומר [שעה] שהיה
יותר מעכשיו ואם היה רואים שהוא
חלש עכשיו ולא היה צבור לא ידענו
בדאי שהיה שזה יותר ונפסיד ההקדש
מאחר שאנו רואים שהיה שזה יותר
סלע לכל הפחות לכך אור"י דאין זו
סברא אלא שום ראה מקרה יש בו
ועוד דמנן לקמן פרק האומר משקלי
(דף כ' וסע) שאת הנדר לא יאנו
היורשים לפי שאין דמים לנתינה ואם
היה הטעם מסברא דלאזלינן בזה
נתינה התם לא שייך למימר הך
סברא שהיה ידענו שהיה שזה נתינו
סלע לכל הפחות וא"כ מפני מה אנו
פוטרים היורשים מכל וכל אלא ודאי
שום קרא יש בו: **יבול ראשון ורא**
ראשון בבכ"ב שביעי ורא שביעי
בבכ"ב. וא"ת היאך אפשר לומר כן
והכתיב (שמות יג) שבעת ימים תאכל
מנוח וי"ל דלחיות כרת קאמר דכרת
בהאי קרא כתיב דכתיב כי כל אוכל
מחממת ונכרתה מיום הראשון עד
יום השביעי מש"ה מיימי ת"ל עד
והאי קרא כרת נמי כתיב ציה:
ואי

השנה וחמש יום א' משנה האחרת: ב' א' חמש נמפרד דפררין.
 ונא ידענא דעשרים נמי י' (כ') בשנים משתעי שנה ל' י' וכן ששים:
 דא' כרבי האמר עד ועד בכלל וכיון דכתיב מכן חמש שנים ועד
 : יכול מיום הראשון ואילך יהא מוזהר על חמץ ולא ראשון בכלל:
 כענין

[illegible]

קובצת

מוהיה אל קשיא לרש"י דהתם היינו טעמא לפי שהבהמה אף לאחר שמהה יש דמים לגבילה אבל בהנאה, מהו מהו דתנן לכך פס' האומה משקלי על (כ) שורו זה על עילה ביה זה על קרבן מת ששקלם כמו שהיה שור שומטו חי, לכך צ"ל דבבי בהמה אם מהו דמי על עילה ומהה אף דתנן קששת אבל באדם שאין אדם יודע שומטו חי אם אמר דמי פלוני על עותי כששת נהמה אף רמ"א מיבא דרכת דכתיב בקרא אחרינא שבעת ימים שאור אל ימצא בתביתם כי כל אוכל חמץ וכוונתה הוה אמינא דרכת מיזם הראשון דע יום השביעי כמרא אחרינא. הראש"י ז"ל.

שיטה מקובצת

ז א מיי פ"ט מהל' שזועות
הל"ט;

ז ב מיי' פ"י מהל' שגגות הלכה
:

ג מי' פ"ג מהל' ערכין הלכה
יח ופסק כח"ק עי' כ"מ:

א ד ה מיי' פ"ח מהל' ערכין
הלט"ז:

ב ו מיי' פ"ג מהל' ערכין
הל"א:

הל"ג:

תורה אור השלם

- וּנְפֹשׁ בִּי תִחַטָּא וּשְׁמִיעָה קוֹל
מְלָכָה וְהוּא עַד אֹךְ אֹךְ רָאָה אֹךְ יָדַע
אִם לֹא יִגִּיד וְנִשָּׂא עֲוֹנוֹ:
וּיִקְרָא ה' א
אִם מִשְׁנֵת הַיָּבֵל יִקְדִּישׁ
שְׁדָּהוּ בְּעֶרְכָּךְ יָקוּם:

- וְיָרָא כֹה ז'
.. וְאִם מִבֵּן שְׁנֵים עָשָׂר וְעַתָּה
אֵם זָכָר וְהָיָה עִרְכָּךְ חֲמִשָּׁה
עֶשְׂרֵי שָׁקָל וְלִנְקָבָה עֶשְׂרֵה
שָׁקִלִים:
וְיָרָא כֹה ז'
שְׁבַע יָמִים מִצֹּאת אֲבִיכֶם
וְיָרָא כֹה ז'
בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ
אֶת אֲכֹל וְאֶת שְׂרֵפְךָ
כִּי כָל אֹכֵל וְשׂוֹמֵן
בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן הָיָה מִשְׁתָּא
וְיָרָא כֹה ז'
שְׁמוֹת יְבִי טוֹ

רבינו גרשום (המשך)

